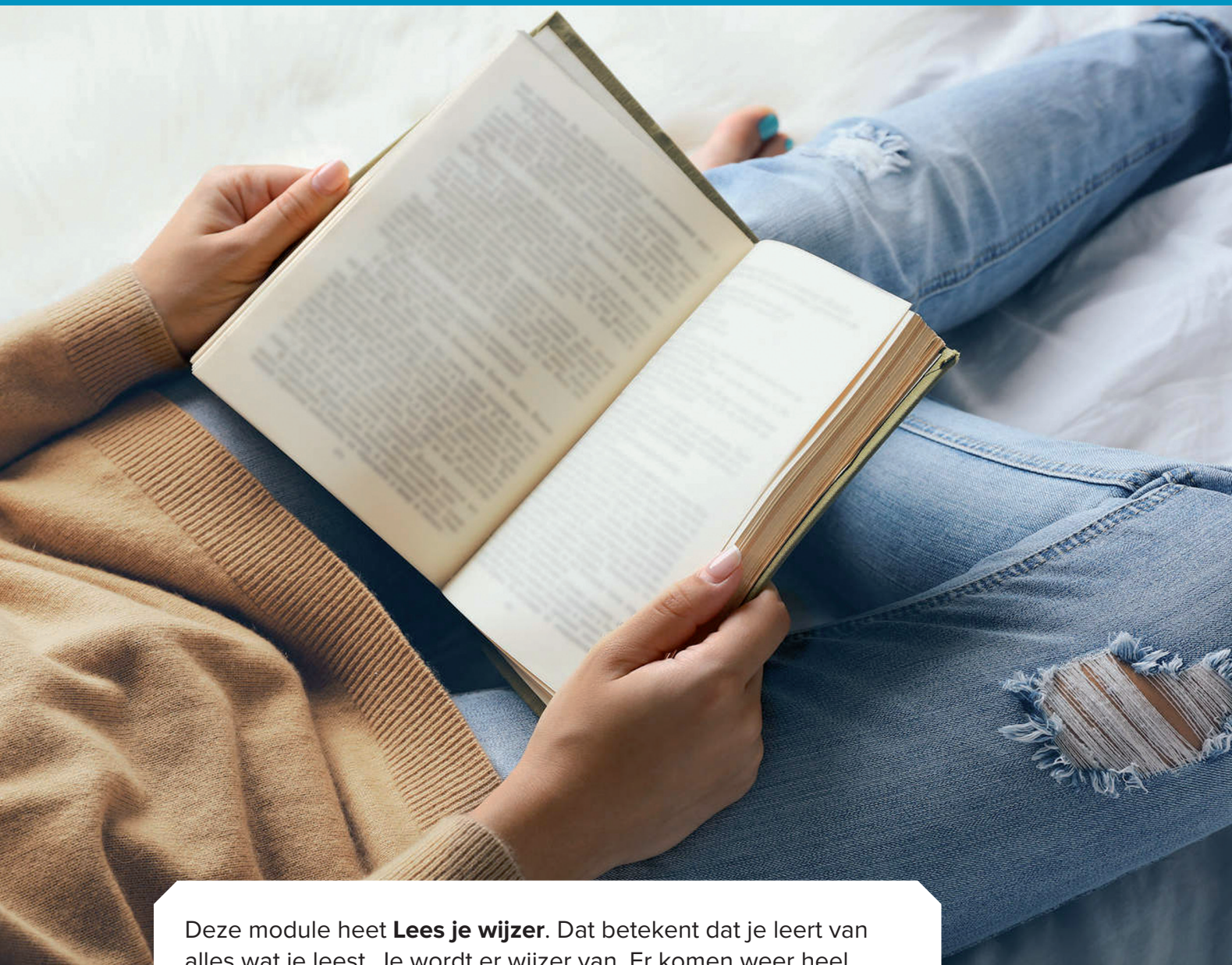

Lees je wijzer

Deze module heet **Lees je wijzer**. Dat betekent dat je leert van alles wat je leest. Je wordt er wijzer van. Er komen weer heel veel verschillende teksten aan bod over allerlei onderwerpen. Over sommige onderwerpen wist je misschien al iets en andere onderwerpen zullen helemaal nieuw voor je zijn. Je bereid je ook alvast voor op je examen, want ook daar krijg je met veel verschillende teksten te maken. Na deze module ben je er helemaal klaar voor!

Wat ga je doen?

Je leest allerlei soorten teksten over heel veel verschillende onderwerpen.

Je leert een tekst op de juiste manier te lezen en goed te begrijpen. Je leert ook begrijpen wat de schrijver van de tekst van jou wil. Je leert manieren om snel antwoorden op vragen te vinden en je leert de verschillende soorten vragen. Verder herhaal je theorie die je nodig hebt voor het maken van het examen.

Wat heb je daarbij nodig?

Je hebt informatie nodig over:

- verschillende tekstsoorten;
- verschillende vraagsoorten;
- tekstverbanden;
- de opzet van het examen.

Wat leer je?

Je leert:

- de kenmerken van verschillende tekstsoorten;
- de aanpak van verschillende vraagsoorten;
- strategieën om de betekenis van onbekende woorden te vinden;
- de structuur van een tekst herkennen;
- een samenvatting maken;
- hoe je het examen moet aanpakken.

1

Overal en nergens

Op dit eerste perron herhaal je theorie van de vorige jaren, die je nodig hebt voor je examen, zoals onderwerp en hoofdgedachte en tekstverbanden. Ook ga je meer oefenen met het maken van samenvattingen. De teksten gaan over veel verschillende onderwerpen, zoals een heilige rots, namen in andere landen, een vreemde speller en een prachtige medische uitvinding.

1 Lezen maar!

Wat weet je nog van vorig jaar? Geef bij de volgende stellingen aan of ze **waar** of **niet waar** zijn.

1	Iedere tekst heeft een onderwerp.	waar / niet waar
2	Een leesstrategie hangt af van wat jij met een tekst moet doen.	waar / niet waar
3	Bij iedere tekst hoort een plaatje, foto of afbeelding.	waar / niet waar
4	Moeilijke woorden zoek je altijd op in een woordenboek.	waar / niet waar
5	Als je veel woorden kent, begrijp je de tekst meestal beter.	waar / niet waar
6	Het onderwerp schrijf je altijd op in één woord.	waar / niet waar
7	De hoofdgedachte van een tekst moet het onderwerp bevatten.	waar / niet waar

2 Waar gaat dit over?

Lees de theorie **Onderwerp en hoofdgedachte** op bladzijde 4 en geef van de stellingen aan of ze **waar** of **niet waar** zijn.

1	Het onderwerp van de tekst staat altijd in de titel.	waar / niet waar
2	Het onderwerp moet in de hoofdgedachte voorkomen.	waar / niet waar
3	Het deelonderwerp is het onderwerp van de hele tekst.	waar / niet waar
4	De deelhoofdgedachte noemen we ook wel kernzin.	waar / niet waar
5	De deelhoofdgedachte is vaak de eerste of laatste zin van een alinea.	waar / niet waar
6	De deelhoofdgedachte bevat vaak onbelangrijke informatie.	waar / niet waar
7	Een tussenkopje geeft je een seintje over waar je iets kunt vinden.	waar / niet waar
8	Een tussenkopje zegt iets over de vorige alinea.	waar / niet waar
9	Alleen een tekst met tussenkopjes heeft alinea's.	waar / niet waar
10	Een tussenkopje geeft het deelonderwerp van de volgende alinea('s).	waar / niet waar

Onderwerp en hoofdgedachte

Elke tekst gaat ergens over. Bijvoorbeeld over een stoere stunt, een nieuw automodel of klimaatverandering. Als een tekst ergens over gaat, kun je zeggen dat dat het **onderwerp** van de tekst is. Je vindt het onderwerp door te vragen: waar gaat de hele tekst over? Het antwoord op deze vraag is het onderwerp.

Het onderwerp kan in de titel staan. In de inleiding van een tekst staat het altijd. Je moet het zo kort mogelijk opschrijven. Soms is het onderwerp maar één woord. In elke tekst vertelt de schrijver iets over het onderwerp. Het belangrijkste wat een schrijver over het onderwerp vertelt, is de **hoofdgedachte**. Als je het onderwerp weet, kun je ook vaak de hoofdgedachte vinden. De hoofdgedachte bevat namelijk altijd het onderwerp.

De hoofdgedachte staat meestal aan het begin of aan het einde van de tekst. Dat hoeft echter niet altijd zo te zijn. De hoofdgedachte schrijf je in één zin op. Eigenlijk is de hoofdgedachte een soort minisamenvatting van de tekst.

Deelonderwerp en deelhoofdgedachte

Langere teksten zijn meestal verdeeld in alinea's. Net zoals een hele tekst heeft ook iedere alinea een onderwerp en een hoofdgedachte.

Het onderwerp van een alinea noemen we een **deelonderwerp**. Het onderwerp van een alinea komt vaak terug in het tussenkopje (als dat er staat) of in de eerste regels van de alinea.

De hoofdgedachte van een alinea noemen we **deelhoofdgedachte of kernzin**. De kernzin van een alinea is vaak de eerste of laatste zin van die alinea. Het is de zin met de belangrijkste informatie. De rest van de alinea legt het onderwerp verder uit of geeft voorbeelden.

Soms zie je tussen twee alinea's een **tussenkopje** staan. Een tussenkopje geeft vaak het deelonderwerp aan van de volgende alinea(s). Een tussenkopje geeft je dus een seintje over waar je iets kunt vinden.

3

Klimmers

Lees de tekst **Heilige rots Uluru in 2019 gesloten voor klimmers** en beantwoord de vragen.

- 1 Wat is het onderwerp van deze tekst?

.....

- 2 Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?

- A Veel Australiërs willen de rots beklimmen.
- B De heilige rots Uluru beklimmen mag vanaf 2019 niet meer.
- C De rots verschiet van kleur bij zonsopgang.

Het antwoord is .....

- 3 Wat is het deelonderwerp van de eerste alinea na de inleiding?

.....

- 4 Wat is de deelhoofdgedachte of kernzin van alinea 1?

- A Steeds minder mensen beklimmen de rots.
- B Tussen 2011 en 2016 was dat nog maar 16 procent.
- C Het Aboriginalvolk is eigenaar van de rots.

Het antwoord is .....

Heilige rots Uluru in 2019 gesloten voor klimmers

[1] Rotsformatie Uluru beklimmen kan vanaf oktober 2019 niet meer. Er komt een klimverbod, omdat de Australische rots voor de Aboriginals heilig is.

[2] Al langer vroegen de Anangu, het Aboriginalvolk dat eigenaar is van de rots, aan toeristen om hun geloof te respecteren en de monoliet van rode zandsteen daarom niet te beklimmen. Steeds meer bezoekers gaven de afgelopen jaren gehoor aan deze oproep. In de jaren negentig beklom nog zo'n 74 procent van de toeristen Uluru, voorheen Ayers Rock genoemd. Tussen 2011 en 2016 was dat nog maar 16 procent.

Geen pretpark

[3] 'Het is een ontzettend belangrijke plek,' zei Sammy Wilson, een van de Anangu en voorzitter van het bestuursorgaan, die de steen en het gebied eromheen beheert. 'Het is geen speeltuin of pretpark,

zoals Disneyland.' Jaarlijks wordt de rots, die op een prachtige manier van kleur verschiet bij zonsopgang, bezocht door zo'n 300.000 bezoekers. Vooral Japanners en Australiërs willen de imposante berg, die in de buurt ligt van woestijnstad Alice Springs, beklimmen. Uluru is hoger dan de Eiffeltoren en heeft een omtrek van ongeveer tien kilometer. Het beklimmen van de rotsformatie is niet zonder risico: 36 toeristen overleefden de klim niet.

[4] Het bestuursorgaan besloot in 2010 al dat het beklimmen van de rots, bij verdere afname van het aantal klimmers, zou worden verboden. Nu is dus definitief de knoop doorgehakt. Op het terrein rondom de steen zijn toeristen nog altijd welkom.

[5] De allerlaatste dag om de rots te beklimmen is op 26 oktober 2019. Op die dag is het precies 34 jaar geleden dat de Anangu weer zeggenschap kregen over Uluru.

Bron: AD.nl

4 Prachtige natuur

Geef van de woorden en uitdrukkingen uit de tekst **Heilige rots Uluru in 2019 gesloten voor klimmers** de juiste betekenis.

- 1 de Aboriginals .....
- 2 respecteren .....
- 3 de monoliet .....
- 4 gehoor geven aan .....
- 5 beheert .....
- 6 verschiet van kleur .....
- 7 imposante .....
- 8 definitief .....
- 9 de knoop doorhakken .....
- 10 de zeggenschap .....

5 Heilige rots

Lees de tekst **Heilige rots Uluru in 2019 gesloten voor klimmers** en beantwoord de vragen.

1 Waarom wilde men een klimverbod voor de rots?

.....

.....

2 Hoe heette Uluru vroeger?

.....

3 Welk Aboriginalvolk beheert de rots?

.....

4 Waarmee wil Sammy Wilson de rots niet vergelijken?

.....

.....

5 Uit welke landen kwamen de toeristen die wel wilden klimmen?

.....

.....

6 Mogen toeristen nog wel in de buurt komen? Hoe weet je dat?

.....

.....

7 Waarom is de datum van het verbod zo belangrijk?

.....

.....

.....

6 Tekstverbanden

Lees de theorie **Overzicht tekstverbanden en signaalwoorden** en kies steeds het juiste antwoord.

1 'Want' is een signaalwoord bij het tekstverband **voorbeeld / reden**.

2 'Ook' is een signaalwoord bij het tekstverband **opsomming / tegenstelling**.

3 'Maar' is een signaalwoord bij het tekstverband **tegenstelling / reden**.

4 'Dus' is een signaalwoord bij het tekstverband **reden / conclusie**.

5 'Zoals' is een signaalwoord bij het tekstverband **conclusie / voorbeeld**.

6 Een mening herken je aan **echter / vind ik**.

7 Een tijdsvolgorde herken je aan **eerst / mits**.

8 'Indien' is een signaalwoord bij het tekstverband **voorbeeld / voorwaarde**.

9 'Waarmee' is een signaalwoord bij het tekstverband **doel-middel / tijdsvolgorde**.

10 'Mits' is een signaalwoord bij het tekstverband **conclusie / voorwaarde**.

Overzicht tekstverbanden en signaalwoorden

In een tekst hebben zinnen met elkaar te maken. Als je zomaar wat zinnen achter elkaar zet, heb je nog geen tekst. Er zitten dus verbanden tussen zinnen.

Ook tussen alinea's en binnen zinnen kunnen verbanden voorkomen. Vaak worden verbanden aangegeven door signaalwoorden. In de voorgaande jaren heb je de volgende tekstverbanden geleerd:

Tekstverband	Signaalwoord	Voorbeeld
Tegenstelling	maar, toch, echter	Hij ging buiten zitten, <u>maar</u> eigenlijk wilde hij liever tv kijken.
Voorbeeld	zoals, bijvoorbeeld, onder andere	Hij houdt van balsporten, <u>zoals</u> tennis en voetbal.
Opsomming	ten eerste, ten slotte, ook, en, bovendien	Ik heb geen zin om mee te gaan <u>en</u> ik heb ook geen geld. <u>Bovendien</u> komt mijn tante straks op visite.
Conclusie	dus, kortom	Hij had geen zin en geen geld, <u>dus</u> ging hij niet mee.
Reden	want, omdat, daarom	Ze ging niet mee naar de stad, <u>omdat</u> ze haar boek uit wilde lezen.
Mening en argument	omdat, daarom, want.	Ik vind deze pen niet handig, <u>want</u> hij vlekt heel erg. Vaak kun je een mening herkennen aan: vind ik, volgens mij.
Oorzaak en gevolg	doordat, daardoor, door, als gevolg van	<u>Doordat</u> het hard regende, was hij drijfnat geworden.
Doel en middel	om te, om, waarmee, door middel van	<u>Door</u> een goede concentratie, kun je sneller je werk afmaken.
Tijdsvolgorde	toen, daarna, vervolgens, eerst	<u>Eerst</u> leer ik mijn aardrijkskundeproefwerk, <u>daarna</u> maak ik de opdrachten van Engels en <u>tenslotte</u> lees ik mijn boek voor Nederlands uit.
Voorwaarde	als, mits, indien, tenzij	<u>Als</u> jij de pasta kookt, wil ik de saus wel maken.

7 Geef maar een seintje

Hieronder zie je een aantal signaalwoorden die in de tekst **Verboden in het buitenland** op bladzijde 8 voorkomen. Ze zijn onderstreept in de tekst. Noteer achter elk signaalwoord het bijbehorende tekstverband.

1	hoewel	9	ook .....
2	daarom	10	bijvoorbeeld .....
3	ook	11	maar .....
4	maar	12	dus .....
5	bijvoorbeeld	13	dus .....
6	daarom	14	of .....
7	om die reden	15	ook .....
8	daarom		

Verboden in het buitenland

[1] Onlangs zorgde een bizarre baby naam voor veel ophef in Frankrijk. Een Frans stel noemde hun kindje 'Jihad'. En hoewel deze naam inspanning of strijd betekent, denken veel Fransen aan iets anders. Jihad betekent namelijk ook 'heilige oorlog' en dat gebruiken terroristen vaak als ze praten over terreur. In Frankrijk pleegden terroristen aanslagen op een tijdschriftredactie en een concertzaal. Een baby naam die naar oorlog verwijst, vinden sommige Fransen daarom niet passend. De rechtbank moet nu beslissen of baby Jihad zijn naam mag houden.

[2] Ook in Nederland komt er soms een rechter aan te pas bij baby namen. Tjakkalotte, Bloem Pot, Miracle of Love en Maastricht: allemaal namen die een rechter in ons land ooit verboden heeft. Een kindernaam bedenken is ook niet makkelijk. Het moet immers leuk zijn voor een schattige baby, maar ook voor een oud opaatje.

[3] Net als in Frankrijk en Nederland hebben nog meer landen regels opgesteld voor kindernamen. Wil je je kind in IJsland bijvoorbeeld Charlotte noemen, dan steekt de overheid daar een stokje voor. Hieronder vijf landen die Nederlandse kindernamen verbieden:

IJsland

[4] A, B, D ... In IJsland bestaat de letter C niet. Ook de Q en de Z en W zitten niet in het alfabet. Namen met deze letters zijn daarom verboden. In dit koude land bestaan dus geen Charlottes, Quirines, Zoë's, en Willems.

Saoedi-Arabië

[5] Linda is in Nederland een doodgewone naam. En precies om die reden is 'Linda' verboden in Saoedi-Arabië. De naam is te westers en daarom ongepast vindt het Arabische land. Ook namen als Sandy, Lauren en Alice zijn niet toegestaan.

Portugal

[6] In Portugal is het verboden om je kind een afkorting als naam te geven. Je mag je baby bijvoorbeeld wel Tomas noemen, maar geen Tom. Alex wordt hier dus het traditionele Alexander en de Portugese Elisa heet Elisabeth.

Maleisië

[7] Je kind vernoemen naar een kleur, automeerk of groente- en fruitsoort kan niet in Maleisië. Ook namen die verwijzen naar dingen uit de natuur zijn onwettig in dit land. Populaire Nederlandse namen als Roos, Vlinder en Wolf mogen dus niet.

Duitsland

[8] Een Robin, Luca of Nicky kom je in Duitsland niet snel tegen. In het land moet je namelijk aan de voornaam kunnen zien welk geslacht het kindje heeft. Als dit niet het geval is moet de tweede naam aan deze eis voldoen. Deze regel geldt ook in Denemarken, IJsland en Portugal.

Bron: 7days.nl